

ETNOKULTŪRINIŲ, PILIETINIŲ IR TAUTINIŲ VERTYBIŲ UGDYMAS

KIETAVIŠKIŲ PROGIMNAZIJOS KRAŠTOTYROS MUZIEJAUS VADOVĖ

DANUTĖ GUDELIENĖ

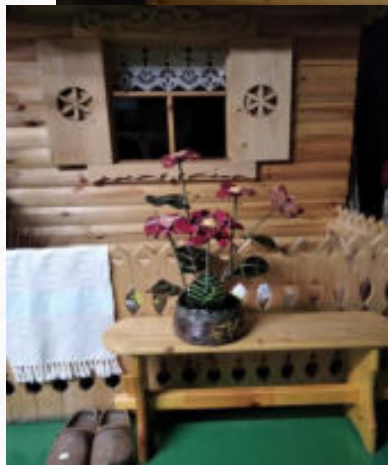
2021-11-16

KIETAVIŠKIŲ PROGIMNAZIJOS KRAŠTOTYROS MUZIEJUS

Aš galvoju, kad surinkti verta
Iš palėpių praeities šukes...
Tas akėčias, pūvančias prie vartų,
Tuos arklus ir girnas, ir šakes...
Ir sukaupti praeitį muziejų,
Lai visi pažvelgs ir pamatys... (A.Matutis)

GALIMYBĖS

TITNAGINĖS SKELTĖS – PADOVANOTOS ARCHEOLOGO ALGIRDO GIRININKO

Akmeninis kirvis

Žalvario amžius(maždaug II tūkst. pr. Kr. vidurys).

Ilgis-21,3 cm.

Ašmenų ilgis-6 cm.

Plotis ties skyle-7,4 cm.

Storis ties skyle-7 cm.

Skylės skersmuo-3 cm.

Su skyle kotui, apvaliapentis, nežymiai siaurėjančiais ašmenimis, šlifuotu paviršiumi, netaisyklingo keturkampio skersinio pjūvio, gręžtas iš dviejų pusių, pentis netaisyklingos formos, vietomis nuskilinėjęs.

Rasta Kietaviškių apylinkėse, į mokyklą atnešė mokytojas Petras Makackas su mokiniais iki 1965 metų, saugomas mokyklos muziejuje, inv. Nr.13.

Akmeninis kirvukas Žalvario amžius (II tūkst. pr. Kr. trečias ketvirtis).

Ilgis-5,5 (be penties) cm.

Ašmenų ilgis-6 cm.

Storis-1,8 cm.

Netaisyklingos formos, matyt, įtveriamasis, be penties, netaisyklingo keturkampio skersinio pjūvio, plėtėjančiais ašmenimis, vietomis nežymiai šlifuotas, ašmenys užaštrinti iš vienos pusės.

Rasta Kietaviškių apylinkėse, į mokyklą atnešė mokytojas Petras Makackas su mokiniais iki 1965 metų, saugomas mokyklos muziejuje.

Kietaviškių bažnyčia

Kunigų švietėjų kapai. Dailės
paminklas –
kun. K. Čepano portretas.
Stogastulpis žuvusiems.

Kryžius prie
Kietaviškių
seniūnijos

Stogastulpis
Kietaviškė
m 500

Kietaviškių
pagrindinės mokyklos
kraštotyros muziejus

Koplytstulpis
Juozui
Kralikauskui

Jagėlon
ių
malūna
s

Pilkapiai
(Elektrėnų)

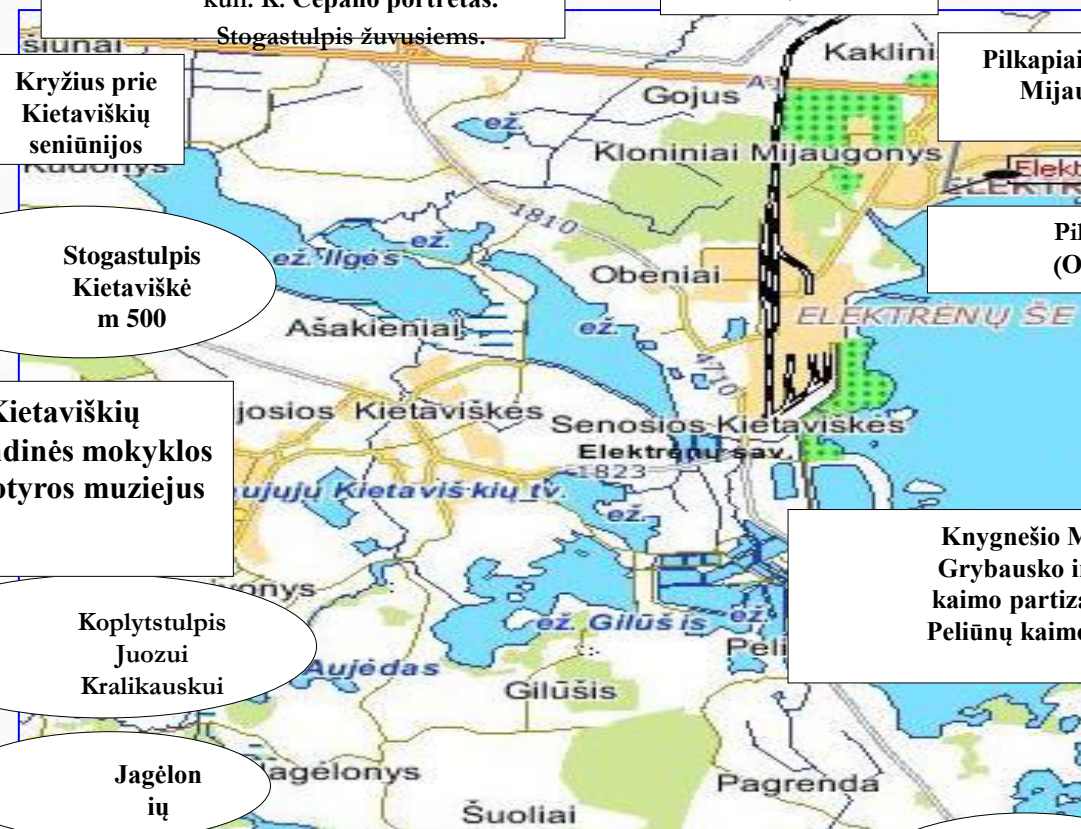
Pilkapiai (Kloninių
Mijaugonių)

Pilkapiai
(Obenių)

Knygnešio Motiejaus
Grybausko ir Peliūnų
kaimo partizanų kapai
Peliūnų kaimo kapinėse

Savanorių
kapai
Kalninių
Jagėlonių
kaimo
kapinėse

Knygnešio
Motiejaus
Grybausko
sodybvietė

IDĖJŲ BEIEŠKANT

- POREIKIŲ ANALIZĖ
- SAVO VIETOVĖS PAŽINIMAS
- LAIKMEČIO POKYČIAI
- MOTYVACIJOS MOKYTIS POKYČIAI
- KIEKVIENO ASMENYBĖ
- VIETOVĖS GEOGRAFINĖ PADĖTIS
- MOKYKLOS TIPAS

POREIKIŲ ANALIZĖ

- **VIETOVĖS VADOVĖLIS**
- AR TURIME TOKĮ?
- KAIP SIEJAME TEMAS SU VIETOVE?
- KAIP SUDOMINAME MOKINIŲ?
- AR ŽINOME ATNAUJINTAS BENDRĄSIAS PROGRAMAS?
- KAIP PAPILDOME VADOVĖLIO MEDŽIAGĄ?

POREIKIŲ ANALIZĖ

MES SAKĖME – TAIP, MUMS REIKIA:

VIETOVĖS VADOVĖLIO.

MONOGRAFIJĄ „KIETAVIŠKĖS“ IŠLEIDOME 1998
METAIS.

JOJE 296 PUSLAPIAI.

JI APIMA: VIETOVĖS GEOGRAFIJĄ, GAMTĄ, ISTORIJĄ,
ŠVIETIMĄ, KALBĄ, PAPROČIUS, DAINAS...

VIETOVĒS VADOVĒLIS

JIS:

- PAPILDO VIŠU DALYKŲ TEMAS
VIETINĖ MEDŽIAGA, KURIOS
NERASITE NĖ VIENAME PIRKTAME
AR ELEKTRONINIAME
VADOVĖLYJE,
- SUDOMINA IR MOTYVUOJA
MOKINĮ,
- NIEKADA NESENSTA,
- NETURI PABAIGOS, JEIGU JĮ
PAPILDOTE LAIKMEČIO ĮVYKIAIS...

SAVO VIETOVĖS PAŽINIMAS

- **VIETOVĖS ISTORINĖS ASMENYBĖS**
- **MOKYKLOS MUZIEJAUS FONDAI**
- **ISTORINIŲ DUOMENŲ PAIEŠKA KITUOSE MUZIEJUOSE, ARCHYVUOSE, INTERNETE, KNYGOSE, SPAUDOJE**
- **GYVOJI ATMINTIS, JOS FIKSAVIMAS**
- **EKSPEDICIJOS, TYRINĖJIMAI**

KIETAVIŠKIŲ ISTORINĖS ASMENYBĖS

- RAŠYTOJAS JUOZAS KRALIKAUSKAS
- KNYGNEŠYS MOTIEJUS GRYBAUSKAS
- DARAKTORĖ ONA LISAUSKAITĖ
- SLAPTŲ LIETUVIŠKŲ MOKYKLŲ STEIGĖJAS KUNIGAS
KAJETONAS ČEPANAS
- BAJORAS LIUDVIKAS KONSTANTINAS POCIEJUS (XVIII
amžius)

BAJORAS LIUDVIKAS KONSTANTINAS POCIEJUS

Gimė **1664** m. **Kietaviškėse** (Kaišiadirų apyl.)

Mirė **1730** m. **sausio 3** d. (~66 metai Ružanka
(Kameneco apskr., Palenkės vaivadija, dab.
Ražanka, Baltarusija)

Tėvas: **Leonardas Gabriellius Pociejus**

Motina: Gabrielė Oginska

Sutuoktinis(-ė): 1) Anelė Zagarovska, 2)
Emercijana Varšicka

Vaikai: 2-ros santuokos Liudvika Marijana

EMERCIJANA VARŠICKA

Pociejai

Herbas „Waga“

Pradininkas Chodzka Kożenevskis

Titulas bajorai

Laikotarpis XV-XVIII a.

Šalys LDK

Pociejų koplyčia

1783 m. Motiejus Pocijus iš Aušros vartų gatvės pusės pristatė pereinamojo (iš rokoko į klasicizmą) stiliaus koplyčią.

Po 1812 m. karo nuniokojimo atnaujintas bažnyčios vidus. Bažnyčioje buvo dvi koplyčios: Dievo Motinos Gerosios patarėjos ir Nukryžiuotojo Išganytojo, arba Popiežiaus, koplyčia. Po šia koplyčia yra Pocijų šeimų karstai. Zakristijoje yra fundatorių Pacų, Dubavičiaus, Pocijaus ir kitų portretai. Bažnyčioje yra septyni altoriai

KIETAVIŠKIŲ PARAPIJOS ŠVČ. TREJYBĖS BAŽNYČIA

1905 m. patvirtintas dabartinės Kietaviškių bažnyčios projektas. Baigta statyti 1915 m., dekoruota 1956 m. Bažnyčios statyba rūpinosi klebonas kun. Kajetonas Čepanas. Tai trečioji Kietaviškių bažnyčia, pastatyta iš vietoje pagamintų plytų.

1504 m. jau stovėjusi 1-oji bažnyčia. Antroji Kietaviškių bažnyčia pastatyta 1676 m. Vitebsko vaivados, Kietaviškių dvaro savininko Leonardo Pociejaus lėšomis. Nuo tada Švč. Trejybės bažnyčia.

KIETAVIŠKIŲ KUNIGŲ KAPAI (LIETUVYBĖS PUOSELĖTOJAI)

Kajetonas Čepanas – dabartinės (mūrinės) bažnyčios statybos organizatorius, knygnešių globėjas, liaudies švietimo puoselėtojas. Dirbo čia 1910–1922 m. Iki šiol žmonės prisimena jo žodžius: „Vaikeliai, mokykitės“. Mirė 1922 m. balandžio 4 d. Kietaviškėse.

Antanas Pakštys – 1925–1937 m. Kietaviškių klebonas, kilęs iš Aukštaitijos, garsėjęs kaip lietuviškos spaudos propaguotojas. Artimiausi jo bendraminčiai buvo Vievio vaistininkas Jurgis Milančius, Gilūšio kaimo valstietis Motiejus Grybauskas ir Kietaviškių seniūnas Pranas Cibulskas.

KOPLYTSTULPIS 1940-1990 M. ŽUVUSIEMS PARAPIJIEČIAMS ATMINTI

Pastatytas bažnyčios šventoriuje Kietaviškių klebono Alfredo Rukštos iniciatyva. Buvo renkama medžiaga apie žuvusius ir duomenys surašyti knygoje, kuri yra Kietaviškių bažnyčioje, o iš vietų, kur buvo nužudyti žmonės, buvo renkami akmenys ir sukrauti koplytstulpio apačioje. Taip į šią vietą atkeliavo akmenys iš knygnešio sodybos, partizanų bunkerio, sudegintų sodybų ir kitų žmonių žuvimo vietų.

KUNIGO KAJETONO ČEPANO PORTRETAS

(Dailės paminklas)

Šį paveikslą 1922 m. ant drobės nutapė
dailininkas Petras Kalpokas.

Kietaviškių parapijos klebonas
Kajetonas Čepanas gimė 1872 m.
Švenčionių apskrityje. 1910 m. atvyko į
Kietaviškes, vadovavo bažnyčios
statybai, steigė lietuviškas mokyklas,
pats skyrė lėšas mokytojų ruošimui, o
mokyklas aprūpindavo knygomis. Mirė
1922 m. balandžio 4 d. Palaidotas
Kietaviškių bažnyčios šventoriuje.

RAŠYTOJAS JUOZAS KRALIKAUSKAS

(1910-10-09–2007-01-25)

- Kraštietis,
- Rašytojas,
- Mokytojas...
- Kauno 10-osios gimn. direktorius.
- Karo meto (1940-1944) nuotr. (kairėje)
- Mantvydo Tamkutonio nuotr. (dešinėje)

PAMINKLAS RAŠYTOJO JUOZO KRALIKAUSKO GIMTINEI ATMINTI

Kareivonių kaime, ant simbolinio piliakalnio, 1993 m. gegužės 7 d. yra pastatytas koplytstulpis su užrašu „Rašytojo Juozo Kraliausko gimtinė“, šalia akmuo su knygoje iškaltais žodžiais „Mažvydas, Mindaugas – mano kūrybos esmė“. Šis ansamblis aptvertas kalvių nukalta tvorele, o šalia pasodintas simbolinis miškas. Tai Kietaviškių pagrindinės mokyklos mokytojų ir mokinių dovana istorinių romanų rašytojui Juozui Krališkui, gimusiam 1910 m. spalio 9 d. Kareivonių kaime.

Koplytstulpio autorius: liaudies meistras A.Šalkauskas. Akmuo – Kareivonių laukų riedulys.

KNYGNEŠYS MOTIEJUS GRYBAUSKAS

1857-12-26 – 1928-04-24

Sermėga ir kiti knygnešio daiktai mokyklos
kraštotyros muziejuje.

Knygnešio kapas Peliūnų kaimo kapinėse.

M. Grybausko sermėgos meninis simbolis

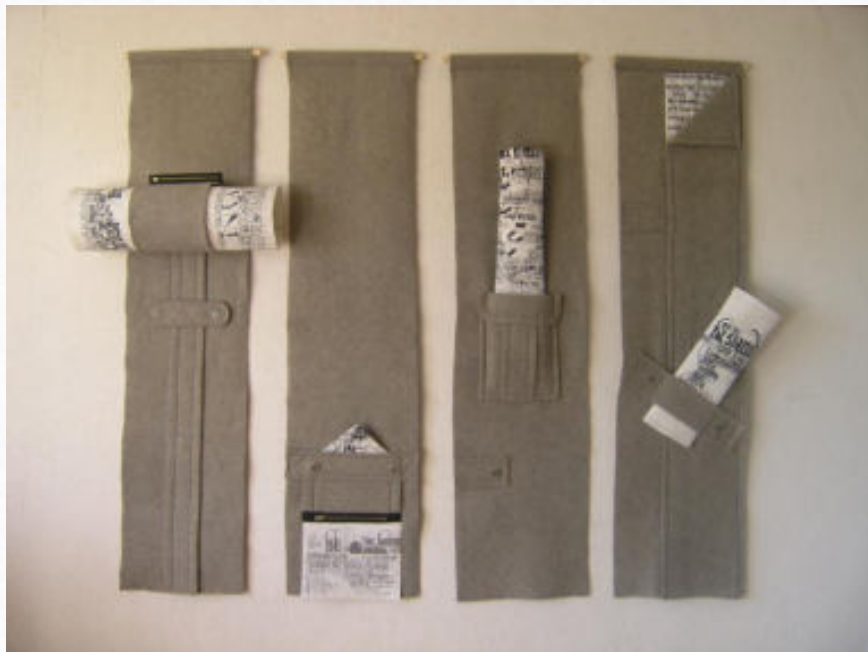
Jis buvo apdovanotas už istorinį įvaizdį.

Autorė - menininkė Zita

Inčerauskienė, dabar dėsto menus Telšiuose.

Savo kūrinį padovanojo

Plungės naujosios bibliotekos interjerui
papuošti.

Koplytstulpis pašventintas 2004-06-05 d. Dalyvavo jo
Ekscelencija Vyskupas Juozapas Matulaitis, dekanas Jonas
Sabaliauskas, klebonas Dainius Jančiauskas ir kiti 500-ųjų
metinių minėjimo dalyviai.

DARAKTORĖ ONA LISAUSKAITĖ

1920 metai

KAREIVONYS

1. Lisauskaitė, Ona
2. Motylytė buvo Mariusui kaim. Mojei par. ir Valsė.
Bacevičius kaim. Rikardaičius par. Tiesmariai valsė.
Vindaičius ir Bajorų kaim. Rikardaičius par. Smolaitiškiai
3. Išlaikydavo žmones.
4. Jaunėjimas Vilniaus Vakariniame pedagoginiame kursy.
Būtinai keltavęs mokes nuo 1907 m. iki 1913 m.
5. Motylytė buvo visais ir paskutinis ir vienintelis namuose.
6. Mariusui kaimo laukė trys 30 metų ir Vakariniame
kursy - apie 20 suaugusių. Bacevičius kaim. motylytė
laukė 48 mch. 21 ba. ir 22 mch. Vindaičius ir Bajorų kaim.
motylytė buvo buvo 60. 24 ba. ir 36 mch. mo 8 iki 14 mch.
7. Motylytė šaulišk. raizgė, polerė, šiek tiek istor. žinios par.
gambos, žilės, raizgės, šauliškumo, gyvenęs - dainų ir LL
Klausemuis "Kas žino žodį", brigitulė, kumpas, valė.
Kūsy, kėrys, granatė, šiek tiek trumpų istor. arčiau
Rendėvičius ir Bajorų, trumpų kalbėjimų ir istorijos žinių
naujo įstatymo kurs. ir Sūkter.
8. Motylytė, lietuvių kalba
9. Motylytė buvo susikūrusi, ir šis skyrimas
10. Vienas motylytė sezonas dėstydavė žmon. motylytė nuo
rydė iki vakarų, o vakarų - suaugusių.
11. Su tik motylytė gabumais, gabumai rikiuoti išsidėdavo
visą kursą per du metus.
12. Ne.
13. Motylytė jaunėjis, gripas ir leisti.
14. Disipliną palaikydavau ir motylytė šiek tiek pabrėždavo ir
15. Vakariniame dėstydavė. Būtinai keltavęs mokes
16. Motylytė darė, levo ir gyvenusių kurio didelis pabrėžimas.
17. Samuėlis su motylytė buvo gėrė.
18. Karalienė šiek tiek buvo vienas ir motylytė mano.
motylytė gra. savanorių, polio, karaliaus, motylytė
ir kė.

[illegible]

**KIETAVIŠKIŲ IR
APLINKINIAI KAIMAI, BUVO
DIDŽIOSIOS KOVOS
APYGARDOS VEIKLOS
ZONOJE, 4-OJO BATALONO
TERITORIJOJE („A“
RINKTINĖS).**

**1945 m. sausio 13 d. Semeliškių vls.,
Pagrendos miške, prie Gudaraisčio k.
Bondaro būrio partizanai įsirengė
bunkerį.**

**1945 m. žiemą NKVD kariai apsupa
Pagrendos mišką ir pradeda valymo
operaciją - šukuojamas miškas. Po kurio
laiko pasigirsta kulkosvaidžių salvės,
granatų sprogimai ir pavieniai pistoletų
šūviai...**

ATRANDANT PARTIZANINIO KARO PAVELDĄ

Rasta daugiau kaip 700 radinių ir nustatyta, kad partizanai buvo ginkluoti vokišku kulkosvaidžiu. Bunkerio būta 2,6×3,4 m dydžio, apie 1,5 m aukščio. Aptiktas lenktas bunkerio įėjimas ir medinių konstrukcijų liekanos.

PARTIZANŲ GINKLUOTĖ – NUO RUSIŠKOS GRANATOS IKI VOKIŠKO KULKOSVAIDŽIO

TRYS BROLIAI PARTIZANAI SIMONAS, JERONIMAS ir ALBERTAS SELIUTOS

Igno Nasutavičiaus-Bondario būrio
partizanai.

Žuvo 1945-01-20 prie Gudaraisčio.

Irašai Nr.109, 110, 111.

„Nušautas 1945-01-20. Palaidotas
Peliūnų kapinėse 1945-01-24.“

Albertas Seliuta,
Motiejaus, g. 1919
m., gyv.
Pagrendos k.
24 metų.

Jeronimas Seliuta,
Motiejaus, g. 1913
m., gyv.
Pagrendos k.
32 metų.

Simonas Seliuta,
Motiejaus, g. 1917
m., gyv.
Pagrendos k.
28 metų.

5 PARTIZANŲ KAPAI PELIŲNŲ KAIMO KAPINĖSE

Po kautinių 1945 m. sausio 20 d. buvo rasti 7 žuvę partizanai: 3 broliai Jeronimas (g. 1912 m.), Simonas (g. 1917 m.) bei Albertas (g. 1919 m.) Seliutos, 3 broliai Bolius (g. 1927 m.), Kajetonas bei Vladas Česoniai ir Vladas Juozupka.

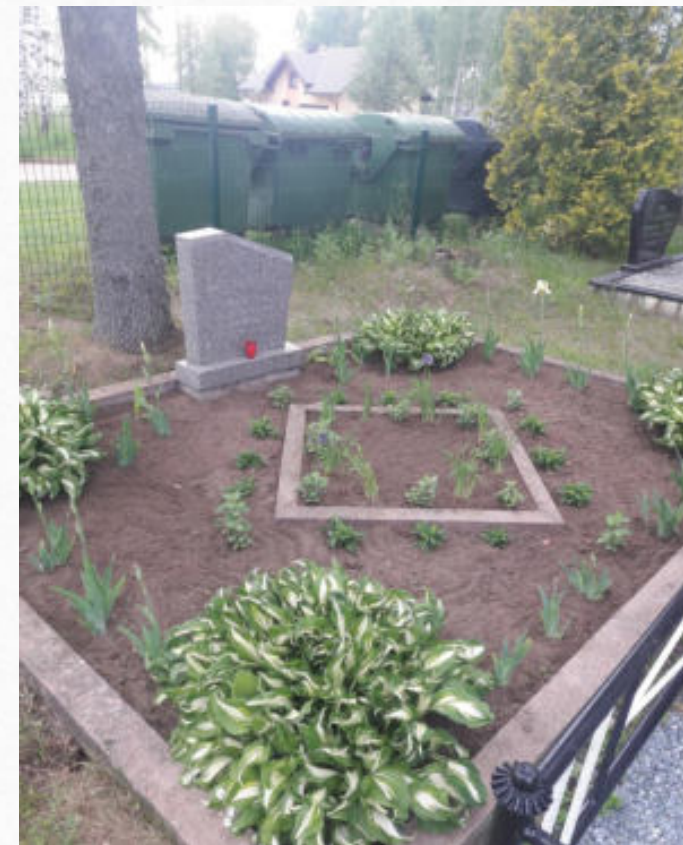

Jeronimo, Simono ir Alberto Seliutų, Vlado ir Kajetono
Česonių kapai

3 PARTIZANŲ KAPAI PELIŪNŲ KAIMO KAPINĖSE

**Partizanų Jono Kazlausko ir brolių
Kajetono ir Vlado Česonių kapai.**

**Juos prižiūri Kietaviškių progimnazijos
mokiniai ir mokytojai.**

2018-02-16

Per amžius kovojusių ir žuvusių už
Lietuvą relikvijos,

sudėtos į kapsules ir
įleistos į LUKIŠKIŲ AIKŠTĖJE
Vilniuje

ŠIMTMEČIO RATO
centre esančią ertmę 2018.01.12 ir
2018.02.16

76.

Žemė ir gabalėlis eglės iš Didžiosios
kovos apygardos, A rinktinės 4
batalionio, Koto būrio bunkerio
Pagrindos miške, Semeliškių valsč, kur
1945 metų sausio 20 dieną žuvo 7
partizanai: Bolius Česonis, broliai
Kajetonas ir Vladas Česoniai, Vladas
Jazupka-Ščerbavičius, broliai Albertas,
Jeronimas ir Simonas Seliutos.

DVIEJŲ SAVANORIŲ KAPAI YRA JAGĖLONIŲ KAPINĖSE (kairėje pusėje, antroje eilėje)

**1919 m. liepos 15 d. Bartkus Kazys,
kilęs iš Kėdainių apskrities
Grinkiškių valsčiaus, penkto
pėstininkų pulko eilinis, žuvęs 1919
m. liepos 15 d.**

**Vasiliasukas Aleksas, kilęs iš
Kėdainių apskrities Šėtos valsčiaus,
penkto pėstininkų pulko grandinis,
žuvęs 1919 m. liepos 15 d.**

MALŪNAS

Pastatytas Jagėlonių kaime prie Spenglos upelio. Pasakojama, kad jį pastatė vokiečiai, tačiau niekas nežino nei pavardės, nei pastatymo datos. Malūną nuomojo Juozas Birmantas. Prie malūno buvo užtvanka ir tiltukas. Kai vanduo nyslūgdavo, savininkas malūną sustabdydavo, kad prisirinktų daugiau vandens ir tik tuomet vėl maldavo. Vanduo ant rato patekdavo loveliu.

Šiuo metu malūnas neveikia.

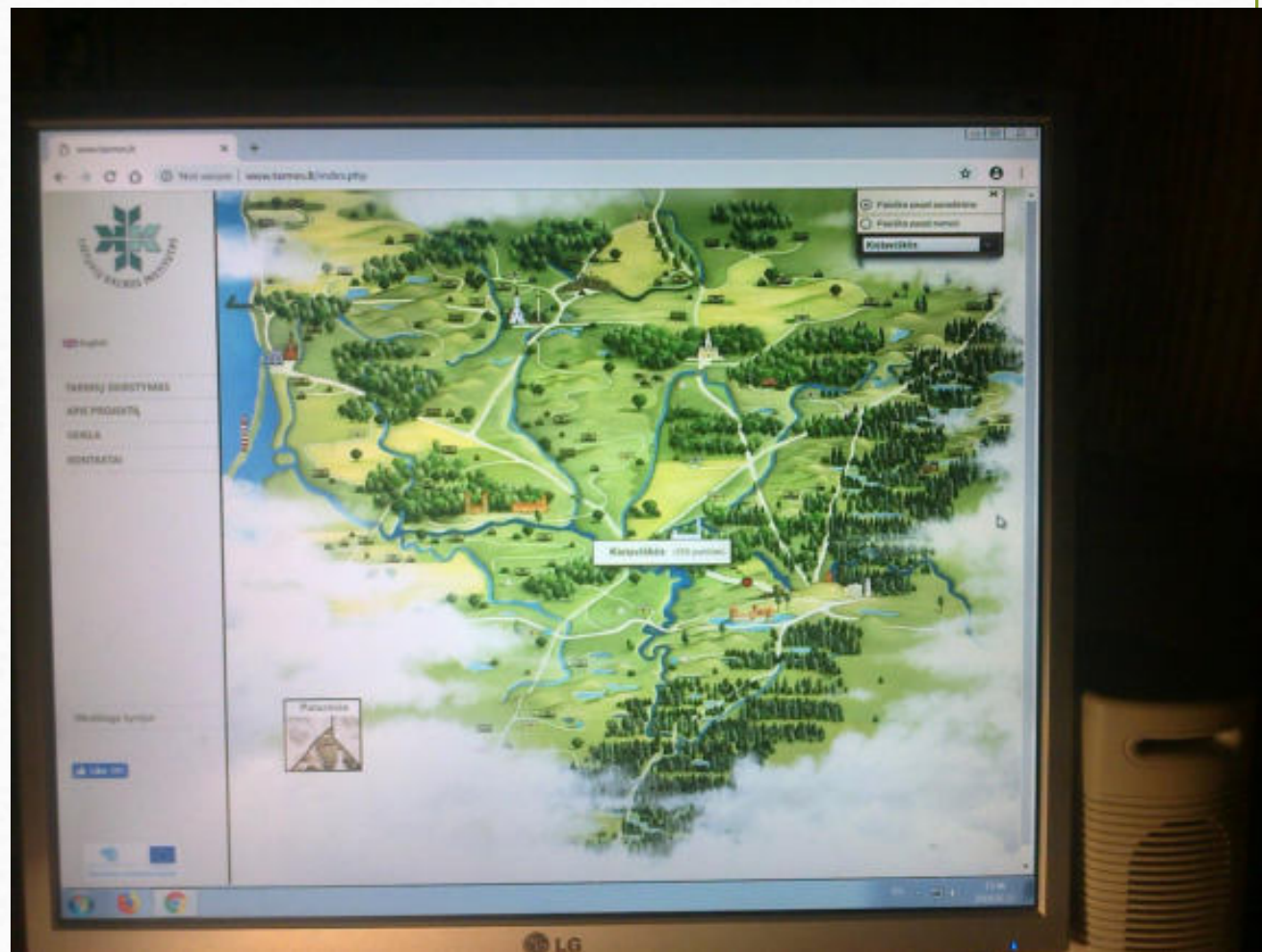

MOKYKLOS INTERNETINĖ SVETAINĖ

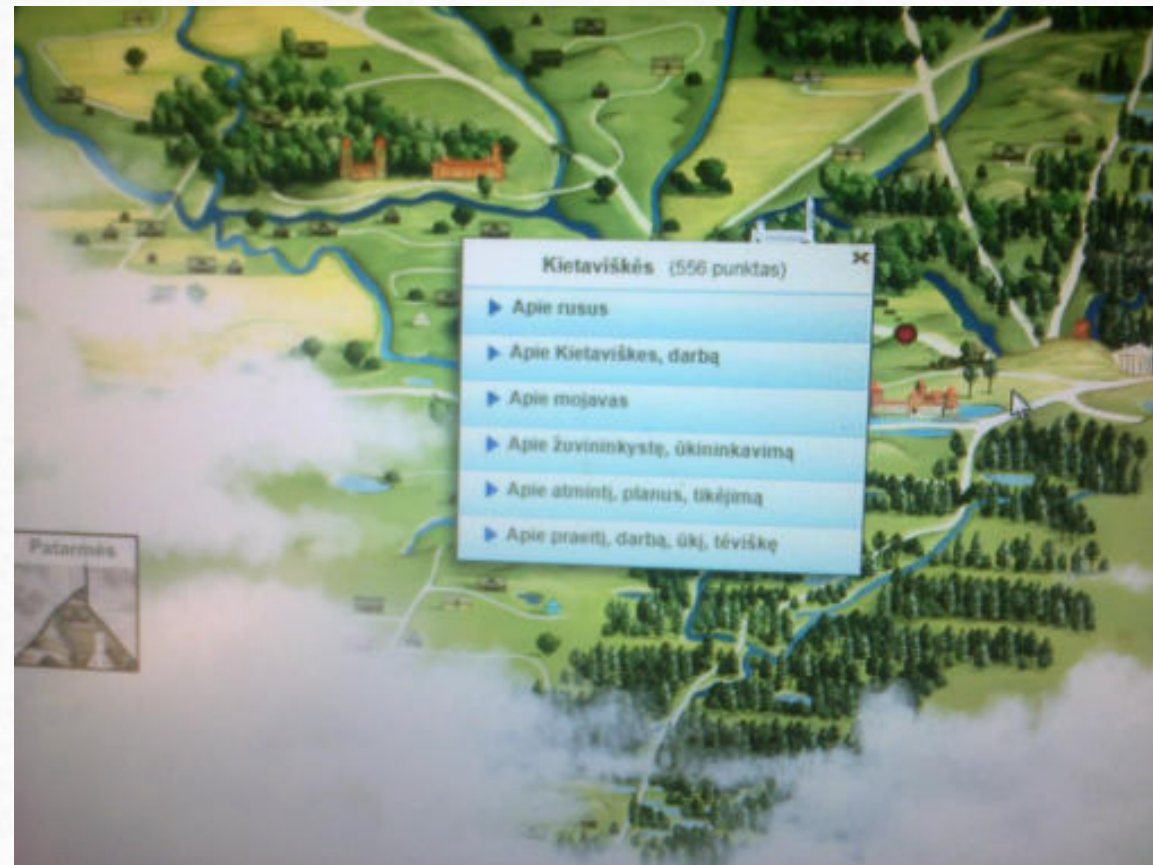
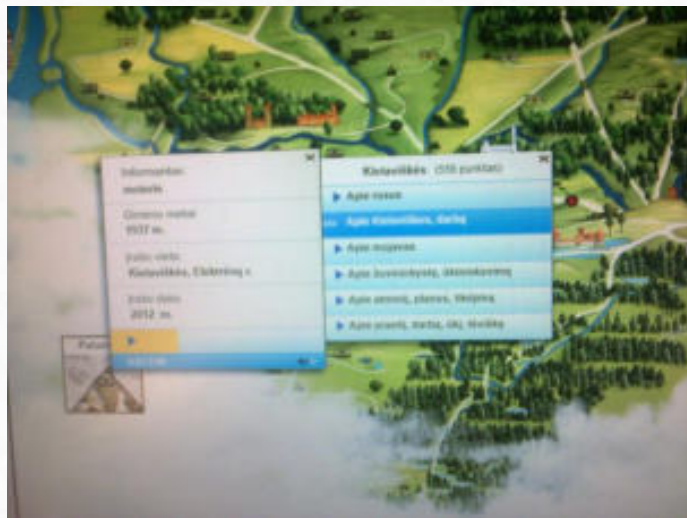

- [Istorija](#)
- [Žodynėlis](#)
- Edukacinės programos
- [Paminklai pasakoja](#)
- [Matematika kitaip](#)
- [Senovės matai ir matavimo priemonės](#)
- [Radiniai](#)
- [Nešę lietuvišką žodį](#)
- [Rašytojas Juozas Kralikauskas](#)
- [Penketas iš daugelio](#)

**TARMĒS
2012 METAI
TYRĒJAS ROBERTAS
KUDIRKA**

PATEIKĖJOS:
ALDONA BINKULIENĖ,
ELEONORA GUDELIENĖ,
ADELĖ ŠČERBAVIČIENĖ,
ANTANINA KIERIENĖ, EMILIJA
ČESONIENĖ,
LEOKADIJA KRALIKAUSKIENĖ

TARMĖS BUVO TIRTOS

1941-1943

1951-1970

2012-08-10

KIETAVIŠKĖS

556 PUNKTAS

Tarmių tyrėjo Roberto Kudirkos laiškas:

„Sveiki,
Kietaviškių vietinės kalbos fragmentai įkelti į tinklalapį:

1) eikite į: www.tarmes.lt

2) paskui dešinėje viršuje pasirinkite: Kietaviškės 556,

3) pasirinkite audio fragmentą ir paklausykite.

Kietaviškių tarminė kalba dar išlaikyta, šios vietos patarmė: vakarų aukštaičiai kauniškiai.

Ačiū už pagalbą, tokius šviesius dalykus ilgai atsimenu.

doc. dr. R. Kudirka (VU KHF)“

- BUVOM

VAKARŲ AUKŠTAIČIAI KAUNIŠKIAI

- ESAM

AUKŠTAIČIAI, patarmė - vakarų aukštaičiai kauniškiai.

Ar radai idėjų sau? „Misija:2019”

9 mokinių darbai Valstybės pažinimo centre

MAKARONAI

ELEKTRĖNŲ SAV. KIETAVIŠKIŲ
PAGRINDINĖ MOKYKLA

kraštotyros muziejus,

5 kl. mokiniai

Airidas Medekša,

Austėja Vrubliauskaitė,

Adrijana Tamošaitytė,

Ermeta Aleknavičiūtė

Darbo vadovė technologijų
mokytoja Ramutė Stočkūnienė
2020-02-15

- Per girias, miškus ir kalnus
- Mano kelias visur valnas.
- Kelias tolimas be galo
- Net mano širdis apsalo.

